

В. Ю. Казаніна,
аспірант кафедри
білоруської і світової художньої культури
Білоруського державного університету
культури і мистецтв
м. Мінськ, Білорусь

МОЖЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ІСТОРИКО- КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ Й ЕТНОЕКОЛОГІЇ ЛЮДСТВА: ФЕНОМЕН КРЕМНІЄВИХ ДОЛИН

У 1960–1970-ті рр. у середовищі інтелектуальної передової молоді був досить сильно розвинений протестний рух проти несправедливостей і глобальних загроз сучасного суспільства. Знищення довкілля, пригнічення й експлуатація окремих народів та їхніх культур, занепад духовності, а також порушення особистих свобод людини вбачалися головними проблемами сучасності. Рух «молодіжних революцій» не помер. На пострадянському просторі сформувався дисидентський рух, а на Заході згаданий рух «частково розчинився в Кремнієвій долині» [1, с. 19], створення якої, як відомо, збіглося з формуванням у розвинених країнах постіндустріального суспільства, де «керівної ролі набуває сфера послуг, наука і освіта, корпорації поступають місцем університетам, а бізнесмени — ученим та інтелектуалам» [3, с. 947]. Із 1980-х рр. таке суспільство почали називати інформаційним, адже домінувало в ньому «виробництво, розподіл і споживання інформації» [3, с. 947]. Спеціалісти IT-галузі (галузі інформаційних технологій), сконцентровані в Кремнієвій долині (Silicon Valley) США [6], часто опинялися «в авангарді» вирішення проблем різноманітних сфер життя і культури своїх сучасників.

Безумовно, інформаційні технології значною мірою глобалізують сучасний світ, стираючи розбіжності між континентами, народами, особистостями. Разом із тим, як завжди в нашій діалектично осягній реальності, вони надають нові, ефективні можливості й перспективи світовій різноманітності: історико-культурній спадщині, етнології, а також духовності людства. Інформація про важливість цих феноменів, не без допомоги IT-спеціалістів, стрімко доведена до міжнародної спільноти, призвела, зокрема, до нормативного акту ЮНЕСКО 2003 р. «Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural

Heritage» — міжнародної конвенції про збереження нематеріальної культурної спадщини людства. До неї приєдналася більшість країн світу (Білорусь — 2004 р.). Фактично згадана конвенція передбачає (а також вимагає від тих, хто до неї приєднався) взяти під охорону фольклор, традиції, обряди й мистецтво усного типу в тих проявах, від яких люди не бажають відмовлятися, але яким загрожує зникнення. Їх почали брати під охорону і систематизувати в списку «Intangible Cultural Heritage List», який веде бюро ЮНЕСКО в Парижі, паралельно наносячи його елементи за допомогою IT-технологій на інтерактивну карту світу, яка знаходиться в загальному доступі.

Зусиллями Національної комісії в справах ЮНЕСКО в Білорусі за менеджменту Алли Сташкевич IT-спеціалістами створено інноваційний мультимедійний портал-інвентар «Жива спадщина Білорусі» [5], де ведеться облік нематеріальної культурної спадщини країни. Ці приклади доводять, що Світ часів інформаційного суспільства стрімко змінюється в напрямку поваги до історико-культурних цінностей і духовності, а наша країна рухається в спільному напрямку.

Необхідно відзначити, що можливості, запропоновані інформаційним суспільством для охорони фольклору, справді революційні. Шедеври народної творчості, раніше «ув'язнені» у важкодоступних для суспільства особистих і корпоративних архівах катастрофічно звуженого кола фольклористів, стали доступними «впродовж кількох секунд і пари кліків на клавіатурі» абсолютно для всіх. Проблема в тому, що такого типу діяльність із охорони фольклору потребує менеджменту, організації інфраструктури, створення робочих місць для спеціалістів IT-галузі тощо.

Основною проблемою країн пострадянського простору залишається «відтік мізків» за кордон, у тому числі в IT-галузі. Аби запобігти цьому, необхідно створювати гідно оплачувані й високоорганізовані робочі місця для провідних IT-спеціалістів у них на батьківщині. Виходом може стати створення аналогу Кремнієвої долини (англ. Silicon Valley). Прикладом втілення замисленого має бути аналог технологічного центру Силіконової (Кремнієвої) долини в штаті Каліфорнія [6], де на відносно компактній території декількох міст сконцентровано штаб-квартири, офіси й лабораторії провідних IT-компаній США. Усе, що дає ця «долина» в підсумку, за повної реалізації проєктів, можемо сьогодні спостерігати в Сполучених Штатах. Поки що пострадянські країни не досягли швидкості життя Заходу, однак це не означає, і тим більше не скасовує того факту, що вже незабаром

будуть здійснені спроби створити аналоги Кремнієвих долин на пострадянському просторі.

Продовжуючи тему щодо проектів, хотілося би констатувати таке: сьогодні необхідне дедалі більш досконале IT-забезпечення для охорони довкілля, етнології, історико-культурної спадщини, навіть для телефонних додатків, здатних розпізнавати щирі людські почуття. Адже, й досі не видається можливим полюбити чи розлюбити за помахом руки. Створення такого типу програм — не лише технічне, а й творче завдання, що відповідає дивергентному способу мислення (від лат. *divergere* — виявляти розходження), якому притаманний пошук багатьох рішень однієї проблеми [2, с. 335].

Ера інформаційного суспільства відкриває нові можливості для бізнесу, виробничої сфери, соціокультурного розвитку, довгострокових проектів збереження історико-культурної спадщини та ін. Як відзначають аналітики, сьогодні, вивчивши досвід каліфорнійської Кремнієвої долини, кожна більш-менш розвинена держава визнала своїм обов'язком створити аналог Silicon Valley. Так з'явилися парки інноваційних екосистем: Alatau IT City в Казахстані; «Медіконова долина» на заході Данії та сході Швеції; «Софія Антіполіс» у Франції; технополіс Цукуба в Японії; Сколково в Росії; Парк високих технологій в Білорусі та ін. [4].

Резюмуючи вищесказане, висловимо надію, що і в Республіці Білорусь після появи Парку високих технологій буде своя повноцінна Кремнієва долина — із залученням інвестицій, вибором на конкурентних засадах комерційно успішних проектів, пошуком людського капіталу і створенням повноцінного економічного кластера. Добре налагоджений робочий майданчик, що має еволюційний IT-кластер, буде використовуватися як інкубатор для інноваційних проектів, пов'язаних із креативними технологіями. Поки цього не відбудеться, Білорусь втрачатиме своїх найкращих спеціалістів унаслідок їхньої еміграції, а також відставатиме в розв'язанні низки власних економічних і духовних проблем. Нам варто замислитися над тим, щоби змінити ситуацію. Допоки не буде необхідного для цього середовища та інвестицій, до нас не захочуть їхати іноземні спеціалісти, які могли би поділитися необхідним для Білорусі міжнародним досвідом охорони історико-культурної спадщини й етнології.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грин, Э. Крутой Вотерс: Экс-лидер PinkFloyd дал RS интерв'ю / RollingStoneRussia / гл. ред. А. Кондуков. — М. : MediaPressRussia ; Блиц-Принт, 2015. № 134 (декабрь 2015). — С. 19.
2. Дивергенция // Большой энциклопедический словарь. — 2-е изд. — М. : Большая Российская энциклопедия; СПб.: Норинт, 2002. — С. 335.
3. Постиндустриальное общество // Большой энциклопедический словарь. — 2-е изд. — М.: Большая Российская энциклопедия; СПб.: Норинт, 2002. — С. 947.
4. Силиконовая долина // Vk.com [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <https://vk.com/silikonkrim>. — Дата доступа: 23.03.2019.
5. Living heritage of Belarus. Жывая спадчына Беларусі / Livingheritage.by [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://livingheritage.by/>. — Дата доступа: 23.03.2019.
6. Silicon valley / Siliconvalley.com [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <https://www.siliconvalley.com/>. — Дата доступа: 23.03.2019.